

Darnius Boadella, l'embassament de la Muga

Sota les aigües de l'embassament de Darnius Boadella no hi va quedar cap poble. El 1969 les aigües van cobrir la vall de la Muga i la vall de l'Arnera, paratges agrícoles i forestals de gran bellesa. Un món de masies, cultius, fonts, boscos i vegetació de ribera on vivien unes quaranta-cinc persones, però que molta gent de Darnius enyorava encara perquè era el seu lloc d'esbarjo. Avui dia, Darnius gaudeix d'un embassament de vistes espectaculars, amb platja i club nàutic. L'Ajuntament estudia com treure'n rendiment sense canviar gaire les coses. L'embassament ja no es diu *de Boadella*, sinó *Darnius Boadella*, una nomenclatura tàndem que compensa els darniuenços de l'oblit de dècades.

Text > **M. TERESA GARCÍA**, periodista

La presa de Darnius se situa aigües avall de l'aiguabarreig de la Muga i el seu afluent, l'Arnera, abans d'arribar al municipi de Boadella. Des d'abans de la seva construcció i durant dècades, el pantà es

va dir *pantà de Boadella*. Curiosament, però, no hi ha ni un metre quadrat de l'embassament al municipi de Boadella, que és el primer poble situat a sota de la presa. La major part de la superfície de l'embassament, un 67,5 %, pertany a

Darnius, i la resta es reparteix entre els termes de Sant Llorenç de la Muga (un 30 %), Maçanet de Cabrenys i Terrades.

L'origen de l'enrenou entorn al nom del pantà podria ser degut al fet que el primer lloc on es va pensar de fer la

>> Vista aèria de l'embassament de Darnius Boadella. (Font: AJUNTAMENT DE DARNIUS)

>> Treballs de construcció de la presa.
(Font: CONFEDERACIÓN HIDROGRÁFICA DEL PIRINEO ORIENTAL)

>> El Mas Costa, una de les cases de pagès de la vall d'Arnera.
(Font: PERE PERXÉS)

Curiosament, no hi ha ni un metre quadrat de l'embassament al municipi de Boadella

presa sí que es trobava dins del municipi de Boadella, o almenys això és el que van pensar els tècnics, que també podria ser que estiguessin confosos sobre els límits reals de les dues poblacions, segons apunten alguns experts. Per un motiu o altre, el nom de *pantà de Boadella* va tirar endavant i era el que constava en els permisos, els projectes i tota la documentació. Ningú va fer força per canviar el nom fins als anys vuitanta, quan Darnius va començar a reclamar protagonisme. Tot i això, el nom de Boadella estava tan arrelat que, finalment, es va optar per una denominació tàndem, *Darnius Boadella*, que és l'oficial des del 2015.

L'embassament té una capacitat de 60 hectòmetres cúbics, amb una superfície de làmina d'aigua de 3,65 quilòmetres quadrats, un perímetre de 21 quilòmetres i una profunditat màxima d'uns 52 metres. Subministra aigua a Figueres i les poblacions del seu entorn i també a Cadaqués, Llançà, Roses, Empuriabrava, Pau, Palau-saverdera, Vilajuïga i Garriguella. Inicialment es va preveure que gràcies a l'embassament es podrien transformar 12.000 hectàrees de secà en

regadiu, però només la meitat van tirar endavant. Pel que fa a l'aprofitament hidroelèctric, la central que hi ha a peu de presa subministra electricitat als municipis de la Jonquera, Sant Climent Sescebes i també a una part de Figueres.

A més de les vistes, un dels principals atractius de l'embassament és una zona de platja autoritzada per l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA), en un indret de pendent suau i sorra que facilita el bany i algunes activitats aquàtiques. Hi ha un club nàutic privat, gestionat per una entitat de Darnius, que és qui s'encarrega del manteniment d'aquesta zona. I un bar restaurant, a tocar dels espais per guardar els caiacs i les barques, que són obligatòriament elèctriques.

La platja de Darnius és un atractiu molt desconegut entre la població gironina. Per això l'alcalde, Josep Madern, vol mirar de treure més profit turístic de l'embassament. Madern està dialogant amb l'ACA a la recerca d'alguna fórmula que permeti dinamitzar la zona sense saturar el poble ni provocar cap impacte en el paisatge. L'alcalde considera que el pantà necessita que hi continuï havent un equilibri entre la tranquil·litat que demanen els pescadors i les activi-

tats nàutiques, però també recorda que Darnius no en treu cap profit, del pantà. «Tot l'aprofitament és aigües avall, no hi va haver cap contrapartida a aquest sacrifici d'una part de territori», afirma.

Un embassament per a la plana de l'Empordà

Qui primer va concebre fer una presa amb afany regulador i de regadiu a la Muga va ser l'enginyer Rafael Coderch, empordanès de Figueres i «jefe de Obras públicas de la provincia». Així ho explica David Pavón, autor de la tesi doctoral *Gran obra hidràulica a les conques de la Muga i del Fluvià (1850-1980)*. Cap al 1892 Coderch va concebre un pla de defensa de la Muga per intentar prevenir lesavingudes, que en aquesta zona es coneixien popularment com a *mugades*. Anys després, el 1902, quan es va dissenyar el primer pla hidrològic, el Plan General de Canales de Riego y Pantanos, Coderch va ser l'encarregat de redactar l'informe corresponent a la Muga i va plantejar la idea de posar un embassament a la capçalera d'aquest riu per fer arribar el regadiu a la plana de l'Empordà.

Segons relata Pavón, l'embassament realment important per a l'Empordà

La central que hi ha a peu de presa subministra electricitat a la Jonquera, Sant Climent Sescebes i una part de Figueres

>> *L'embassament, amb la platja al fons.* (Autoria: M. TERESA GARCÍA)

La platja de Darnius és un indret molt desconegut entre la població gironina

havia de situar-se al Fluvià, que és més central, i per això als anys trenta i inicis dels quaranta, es va voler fer un embassament a Crespià, però quan es va intentar es va veure que el terreny era molt inestable. El fet que l'embassament de Crespià quedés descartat va ser clau perquè el pantà de la Muga tirés endavant. El projecte el va redactar finalment l'any 1946 l'enginyer de camins Antonio Gete Alonso, després que diverses crescudes (especialment la de l'any 1940) posessin de manifest la necessitat de regular el riu. Cal dir, però, que la principal motivació per construir l'embassament no era controlar les *mugades*, sinó facilitar el regadiu. Més tard, el 1950, es va veure la conveniència que l'embassament pogués aportar l'aigua necessària per al desenvolupament socioeconòmic de la costa alt-empor-

danesa i de la capital, Figueres, que en aquell moment tenia 16.000 habitants i que veia molt limitada la seva capacitat industrial per la manca d'aigua.

Pavón explica també que l'impuls final per a la construcció de Darnius Boadella va ser la llei del Ter, ja que «l'embassament es va plantejar des de les instàncies governamentals com una compensació al territori, que des de les institucions havia presentat una oposició forta al transvasament d'aigua del Ter cap a Barcelona».

Un canvi d'ubicació

La primera proposta per a l'embassament de la Muga plantejava ubicar la presa en un congost que forma el riu aigües amunt de la població de Boadella. A aquest primer projecte se li va donar el nom de *pantano de Mas Jué*, per la seva proximitat a la masia d'aquest nom (Mas Joher). Aquest va ser el punt d'arrencada d'un projecte que va anar referent-se al llarg dels anys. Finalment, però, la presa es va ubicar un quilòmetre i mig més amunt, a Darnius, en un congost més estret que requeria menys metres quadrats de formigó i, a la vega-

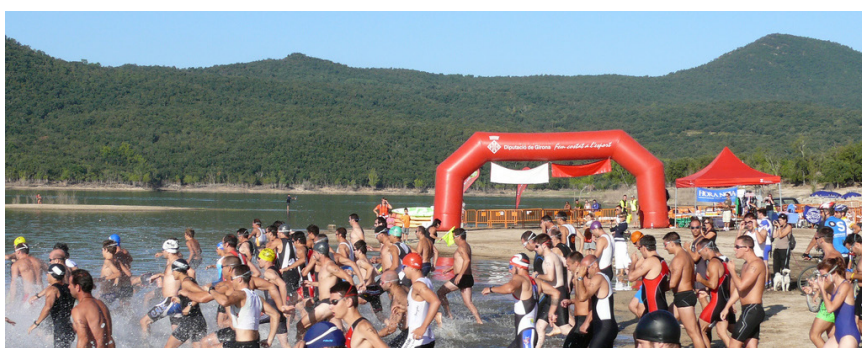
La Confederación Hidrográfica del Pirineo Oriental va expropiar totes les terres situades sota la cota de 162 metres sobre el nivell del mar, i les obres es van adjudicar a l'empresa Ulloa, Obras y Construcciones de Arquitectura e Ingeniería SA, que les va iniciar el 14 de maig de 1959.

Molt a prop de la presa es va aixecar un poblat per acollir els treballadors que arribaven d'altres indrets (sobretot d'Andalusia i Extremadura) per fer una feina molt dura i no gaire ben pagada. Separat d'aquest poblat també es va aixecar un segon conjunt d'edificacions, de molta més qualitat, destinats a acollir la casa administració i els tècnics més qualificats. Finalment, en un lloc estratègicament situat, es va instal·lar una caserna de la Guàrdia Civil.

Les obres es van allargar deu anys, fins a finals de 1969. La inauguració va ser el 3 de juny del 1969 a Pont de Molins. Franco inaugurava aquell dia un altre embassament, el d'Iznájar (Còrdova), i en el mateix acte va donar també per inaugurades, simbòlicament, diverses infraestructures de regadiu, entre les quals hi havia les que feia possible Darnius Boadella.

>> La platja de Darnius, vista des del costat de la presa. (Font: M. TERESA GARCÍA)

>> Competició esportiva a la platja de Darnius. (Font: PERE PERXÉS)

L'embassament, però, ja havia entrat en funcionament de manera inesperada abans, a finals de 1968, per un episodi de pluges fortes que va tenir lloc entre novembre i desembre, només tres dies després que s'hagués acabat de formigonar la presa. El pantà va arribar al màxim de la seva capacitat. Aquest imprevist va preocupar el cos tècnic i va fer intervenir el Servicio de Vigilancia de Presas, que va comprovar que la infraestructura havia respost perfectament.

El paisatge havia canviat de manera molt sobtada. Els veïnats de l'Arnera i de Sant Sebastià havien desaparegut.

El que va quedar sota l'aigua

Pere Perxés és una de les persones

L'embassament suposà la pèrdua de les millors terres de conreu, les que eren a tocar del riu

que coneixen millor la història de la construcció de la presa i tot el que va engolir el pantà. Perxés, membre de la Junta del Club Nàutic de Darnius, ha organitzat dues exposicions sobre el tema. La primera la va muntar el Club Nàutic l'any 2009 i la segona, l'any 2015, l'Ajuntament.

El 1968, un episodi de pluges fortes va obligar a posar en funcionament la presa, quan feia poc que s'havia formigonat

Perxés va aconseguir aplegar una gran quantitat de documentació i fotografies que permeten fer-se una idea molt clara del que va tancar l'aigua, a Darnius o als altres municipis: masos com l'Oliveta, Can Lluís d'Arnera, Mas Costa, el Molí de Mont, Can Comay o Can Palomeras. També l'ermita de Sant Sebastià, el pont medieval de Riambau, que havia estat reconstruït l'any 1942, la central hidroelèctrica La Farga, el Molí d'en Serra (antic molí fariner que havia estat transformat també en central hidroelèctrica) i les ruïnes de la farga reial de Sant Sebastià, una fàbrica de municions que els francesos van destruir al segle XVIII.

Els prats i boscos propers al riu, segons explica Perxés, eren el lloc d'esbarjo del poble. S'hi anava a passejar, per sant Jaume es feia una festa que reunia tot el poble a un prat de la finca del Molí de Mont, i en la mescla de les aigües de la Muga i l'Arnera hi havia sorra i allà hi anaven els nois i noies del poble a banyar-se a l'estiu.

L'embassament va suposar la pèrdua de les millors terres de conreu del poble, les que eren a la part baixa de la vall, a tocar del riu. També van perdre valor les terres que no van quedar submergides però que van quedar partides a banda i banda o bé incomunicades per la desaparició de camins.

A les terres que van quedar inundades hi vivien unes quaranta-cinc persones, totes arrendatàries.

>> Caiacs a la platja de Darnius. (Font: PERE PERXÉS)

